

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ  
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД  
"УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ"**

**Кафедра економіки і підприємництва**

**СУЧАСНІ ТЕОРІЇ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ**

*Навчально-методичний комплекс дисципліни*

**Рівень вищої освіти:** *третій (аспірант)*

**Галузь знань:** **05** – соціальні та поведінкові науки

**Спеціальність :** **051** – економіка

**Ступінь вищої освіти:** доктор філософії

**Статус курсу:** вибірковий

**Ужгород – 2018**

**Сучасні теорії розвитку економічних систем:** навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни для аспірантів другого курсу, спеціальності 051 „Економіка”, освітнього ступеня доктор філософії / уклад.: Л.М. Газуда.  
Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. 29 с.  
URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20428>

**Укладач:**

**Газуда Леся Михайлівна** – професор кафедри економіки і підприємництва, доктор економічних наук, доцент, ДВНЗ „Ужгородський національний університет”

**Рецензенти:**

**Шуліко А. О.** – голова методичної комісії, кандидат економічних наук, доцент

**Ярема В. І.** – доктор економічних наук, професор кафедри господарського права ДВНЗ „УжНУ”

**Відповідальний за випуск:** завідувач кафедри економіки і підприємництва, д.е.н., професор, член-кор. НАН України **Мікловда В.П.**

Рекомендовано на засіданні кафедри економіки і підприємництва ДВНЗ «УжНУ», протокол № 1 від 29.08.2018

Схвалено на засіданні Вченої ради економічного факультету ДВНЗ «УжНУ», протокол № 1 від 21.09.2018 р.

**ЗМІСТ**

1.	Опис навчальної дисципліни.....	4
2.	Вступ.....	5
3.	Навчально-тематичний план дисципліни.....	6
4.	Тематика та плани лекцій за програмою змістових модулів.....	8
5.	Тематика та плани семінарських занять .....	12
6.	Завдання для самостійної роботи .....	16
7.	Зразки тестових завдань для проведення модульного контролю.	20
8.	Перелік питань для підготовки до заліку .....	23
9.	Критерії оцінювання знань та підсумкового контролю.....	26
10.	Рекомендована література до вивчення курсу.....	27

**1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**„Методика викладання економіки”**

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів: денна форма – 4 заочна форма – 4	Галузь знань <b>05 – соціальні та поведінкові науки</b>	Вибіркова дисципліна	
Модулів – 2	спеціальність <b>051 – економіка</b>	<b>Рік підготовки:</b>	
Змістових модулів – 2		2-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання		<b>Семестр</b>	
Загальна кількість годин: денна форма – 120 заочна форма – 120		1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3  самостійної роботи студента – 72	Освітній ступінь :  <b>доктор філософії</b>	28 год.	10 год.
		<b>Практичні, семінарські</b>	
		20 год.	4
		<b>Лабораторні</b>	
		–	–
		<b>Самостійна робота</b>	
		72 год.	106 год.
		<b>Індивідуальні завдання: –</b>	
Вид контролю: <b>іспит</b>			

**Примітка.**

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 52%

для заочної форми навчання – 15%

## ВСТУП

У процесі поглиблення трансформаційних реформ особливої актуальності набувають питання посилення взаємодії між різними територіальними системами як передумови забезпечення стійкого економічного зростання країни. З іншого боку, проблема інтеграційних процесів на територіях держави та пошук нових моделей їх розвитку особливо актуалізується в період інтеграції у міжнародний економічний простір. Інтеграційний розвиток територіальних систем здатний забезпечити ефективне використання переваг територіального поділу праці, ресурсного потенціалу територій та мінімізувати ризики дивергентних процесів на них. Дивергентні процеси територіального розвитку у фінансово-економічній сфері призводять до трансформування ролі територіальних економічних систем на національному рівні, визначаючи або нівелюючи шанси окремих територій та країни в цілому на економічний успіх у міжнародному просторі.

Зміст курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем” передбачає ознайомлення аспірантів із предметом, змістом і методами дослідження особливостей розвитку територіальних економічних систем, впливу на цей розвиток як екзогенних, так і ендегенних процесів. Зумовлюється необхідність у забезпеченні інтеграційного розвитку територіальних (просторових) систем, що сприятиме взаємодії поєднання потенційних ресурсів території та зусилля громади щодо формування економічної стабілізації нині та економічного зростання в перспективі.

**Мета вивчення дисципліни** – формування системи знань з узагальнення теоретичних підходів та моніторингу практичних заходів впроваджуваних у процесі забезпечення збалансованого розвитку територіальної економічної системи. Дослідження у напрямі виявлення тенденцій та закономірностей економічної взаємодії суб’єктів інтеграційних процесів у межах територіальних економічних систем.

Основними завданнями дисципліни є дослідження сучасних теоретичних підходів у забезпеченні територіального розвитку, обґрунтування необхідності формування оптимальної моделі розвитку економічної системи, що відповідатиме європейським стандартам, саме в умовах посилення інтеграційних процесів в Україні у напрямі входження в європейський економічний простір.

По завершенню вивчення дисципліни аспіранти повинні:

- **знати**, основні теорії сучасного розвитку економічних систем, методичні прийоми активізації їх стратегічного розвитку і перспективного зростання;
- **вміти**, орієнтуватися у: підходах до узагальнення теоретичних аспектів розвитку економічних систем, виявлення проблемних питань у забезпеченні збалансованого розвитку просторової системи, окресленні дієвих підходів до формування результативної системи життєзабезпечення як межах країни, так і окремого регіону, зокрема;
- **мати навички**: пошуку основних підходів щодо розкриття тематики дисципліни з метою оволодіння знань стосовно виявлення тенденцій розвитку економічних систем протягом їх еволюційного функціонування, а також оптимальної моделі перспективного зростання територіальної економічної системи.

### **3. Навчально-тематичний план дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”**

Тематичний план вивчення навчальної дисципліни студентами денної форми навчання представлено у табл. 1. Нормативний час вивчення навчальної дисципліни – 120г (4 кредити). Ця кількість годин розділяється між формами навчального процесу залежно від його режиму (форми навчання).

Як видно з тематичних планів навчальної дисципліни (табл. 1) основними формами її вивчення є: лекції; практичні заняття; самостійна робота.

На лекціях розглядаються теми або окремі їх питання, які є складними і дискусійними за змістом і потребують більш детального обґрунтування та акцентування.

Вивчення матеріалу дисципліни базується на навчальних посібниках, науково-практичних журналах, чинних законодавчих актах, нормативно-правових документах, електронному ресурсі.

Паралельно з лекціями проводяться аудиторні, практичні заняття, застосовуються активні методи навчання з новаційними підходами, проводиться індивідуальна робота із студентами, а також самостійна робота аспірантів.

**Навчально-тематичний план курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем”**

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усь- го	у тому числі					усь- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
<b>Змістовий модуль 1</b>												
Тема 1. Предмет, метод і завдання курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.	4	4	-	-	-	-	11	1	-	-	-	10
Тема 2. Еволюція теорій розвитку економічних систем.	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 3. Основні складові економічної системи.	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 4. Аксиоматична модель економічної системи.	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 5. Теоретичні засади конвергенції економічних систем	6	4	2	-	-	-	11	1	-	-	-	10
Тема 6. Теоретичні засади процесу дивергенції економічних систем	6	4	2	-	-	-	11	1	2	-	-	8
<b>Модульний контроль 1</b>												
<b>Разом за змістовним модулем</b>	<b>64</b>	<b>18</b>	<b>10</b>	-	-	<b>36</b>	<b>66</b>	<b>6</b>	<b>2</b>	-	-	<b>58</b>
<b>Змістовий модуль 2</b>												
Тема 7. Інтеграційні процеси розвитку економічних систем.	4	2	2	-	-	-	11	1	-	-	-	10
Тема 8. Методологічні основи управління процесами забезпечення розвитку економічних систем	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 9. Управлінський інструментарій у забезпеченні розвитку економічної системи	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 10. Методологія управління процесами конвергенції та інтеграції територіального економічного розвитку	16	2	2	-	-	12	11	1	-	-	-	10
Тема 11. Інституційне забезпечення розвитку економічної системи.	4	2	2	-	-	-	10	-	2	-	-	8
<b>Модульний контроль 2</b>												
<b>Разом за змістовним модулем</b>	<b>56</b>	<b>10</b>	<b>10</b>	-	-	<b>36</b>	<b>54</b>	<b>4</b>	<b>2</b>	-	-	<b>48</b>
<b>Усього годин</b>	<b>120</b>	<b>28</b>	<b>20</b>	-	-	<b>72</b>	<b>120</b>	<b>10</b>	<b>4</b>	-	-	<b>106</b>

#### **4. Тематика та плани лекцій за програмою змістових модулів**

**Тема 1. Предмет, метод і завдання курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.**

- 1. Предмет і метод курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.**
- 2. Сутність трактування економічних систем.**
- 3. Завдання дисципліни.**

Предмет дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”. Методологія, методика і метод (наукові прийоми) застосовувані у процесі вивчення дисципліни. Сутність поняття „система”, „економічна система”, „територіально-просторова система”. Наукові підходи до трактування поняття „економічна система”. Завдання дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.

**Тема 2. Еволюція теорій розвитку економічних систем.**

- 1. Теоретичне відображення історичного розвитку системи.**
- 2. Періодична матриця економічних систем.**
- 3. Практична економія, як синтез американської і європейської економічної науки.**

Еволюційні підходи до вивчення теорій розвитку економічних систем. Періоди розвитку економічних знань. Економічна наука, як наука про раціональну трансформацію ресурсів у продукти чи раціональний розподіл ресурсів у суспільстві. Економічна наука як наука про економічну поведінку суб'єктів господарювання. Американський напрям у розвитку економічної науки. Європейський напрям економічної науки. Суб'єктивна економія, як європейський науковий напрям у вивченні економічних систем, передусім через призму їх суб'єктної визначеності.

**Тема 3. Основні складові економічної системи.**

- 1. Економічна структура продуктивних сил суспільства.**
- 2. Система економічних відносин.**
- 3. Механізм господарювання.**

Продуктивні сили, як система економічних факторів. Економічні відносини, як сукупність соціально-економічних та організаційно-виробничих зв'язків між господарюючими суб'єктами в процесі виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ, послуг і доходів. Механізм господарювання, як вагома складова у забезпеченні функціонування і розвитку ланок економічної системи, що приводить у відповідність продуктивні сили і економічні відносини. Механізм господарювання, як сукупність форм організації та управління суспільними діями економічних суб'єктів, спрямованих на реалізацію економічних законів.



#### **Тема 4. Аксиоматична модель економічної системи.**

- 1. Системна аксиоматична модель економічної системи.**
- 2. Неповна аксиоматична модель економічної системи.**
- 3. Повна й умовно повна аксиоматична модель економічної системи.**

Системна аксиоматична модель економічної системи. Неповна аксиоматична модель економічної системи, або ж виробнича чи продуктивна модель. Умовно повна аксиоматична модель економічної системи. Повна аксиоматична модель економічної системи. Періодична матриця (карта) виробничих систем. Виробничі системи, як системи господарського порядку. Абсолютний виробничий потенціал. Від'ємний абсолютний виробничий потенціал. Нульовий абсолютний виробничий потенціал. Позитивний абсолютний виробничий потенціал. Від'ємний відносний виробничий потенціал. Нульовий відносний виробничий потенціал. Позитивний відносний виробничий потенціал. Періодична матриця (карта) ринкових систем. Ринковий потенціал. Від'ємний абсолютний ринковий потенціал. Нульовий абсолютний ринковий потенціал. Позитивний абсолютний ринковий потенціал. Від'ємний відносний ринковий потенціал. Нульовий відносний ринковий потенціал. Позитивний відносний ринковий потенціал.

#### **Тема 5. Теоретичні засади конвергенції економічних систем**

- 1. Теорія конвергенції в економічних явищах і процесах**
- 2. Категоріальний апарат конвергенції.**
- 3. Методологія дослідження теорій конвергентного розвитку.**
- 4. Особливості територіальної конвергенції.**

Методологія дослідження теорій конвергентного розвитку. Представники неокласичних теорій конвергентного розвитку. Типи конвергенції та територіального розвитку. Визначальні ознаки конвергентивних процесів розвитку території. Дослідження теорій і концепцій конвергенції задля виявлення ознак дезінтеграції та можливих причин її виникнення. Обґрунтування необхідності розроблення концепції розвитку економічної система, що сприятиме забезпеченню економічної рівноваги, максимальному використанні всіх складових її зростання. Природні, суспільні та фізичні властивості території. Економічна, соціальна та екологічна складові розвитку територіальної системи.

## **Тема 6. Теоретичні засади процесу дивергенції економічних систем**

- 1. Сутнісні особливості теорій дивергенції.**
- 2. Дивергентні процеси територіального розвитку.**
- 3. Роль і місце держави у в забезпеченні розвитку економічних систем.**
- 4. Причини нездатності територіальних органів управління інтегруватись у єдиний економічний простір країни.**

Наукові підходи до трактування дивергенційних процесів. Сутнісні особливості поняття „дивергенція”. Кумулятивні теорії. Теорії територіального розвитку. Теорія кумулятивної причинності Г. Мюрдаля. Територіальна дивергенція. Роль і місце держави у в забезпеченні розвитку зазначених територіальних процесів Причини нездатності територіальних органів управління інтегруватись у єдиний економічний простір країни.

## **Тема 7. Інтеграційні процеси розвитку економічних систем.**

- 1. Еволюція розвитку процесів інтеграції економічних систем.**
- 2. Методологія дослідження теорій інтеграції.**
- 3. Типологія інтеграційних утворень територіальних систем.**
- 4. Забезпечення процесу інтеграції економічних систем.**

Тенденції та закономірності економічної взаємодії суб'єктів інтеграційних процесів у межах територіальних економічних систем. Розвиток інтеграційних процесів у територіальних системах. Концепція випереджаючого економічного розвитку. Класифікація інтеграційних утворень. Види інтеграційних утворень. Рівні інтеграційних утворень. Взаємодія різних інститутів управління на національному рівні як інтеграційний елемент територіальних систем. Типологія інтеграційних утворень територіальних систем за рівнем інтеграції. Основні засадничі принципи участі територій в інтеграційних процесах. Процеси міжнародної та міжтериторіальної інтеграції як ознаки типології інтеграційних процесів.

## **Тема 8. Методологічні основи управління процесами забезпечення розвитку економічних систем**

- 1. Управління розвитком територіальних економічних систем.**
- 2. Класифікація видових проявів розвитку територіальної економічної системи.**
- 3. Алгоритм процесу управління розвитком територіальної економічної системи.**
- 4. Управління за результатами.**

Мета управління розвитком економічних систем. Цілі розвитку територіальної економічної системи. Етапи процесу управління розвитком територіальної економічної системи. Роль програмно-цільового підходу у процесі управління розвитком економічних систем. Місце нормативно-ціннісного підходу процесу управління. Формування цілі, як початковий етап розвитку територіальної системи. Мета, як фактична конкретизація ціннісних правил та норм. Проблеми розвитку територіальних економічних систем. Управління за результатами, як спосіб мислення та поведінки, орієнтованих на досягнення очікуваних результатів.

## **Тема 9. Управлінський інструментарій у забезпеченні розвитку економічної системи**

- 1. Принципи управління.**
- 2. Методи управління розвитком територіальної економічної системи.**
- 3. Функціональність управління розвитком економічної системи.**

Окреслення і реалізація принципів управління територіальними економічними системами. Територіальне прогнозування, планування розвитку територій, фінансові та грошово-кредитні методи, як результативні методи управління розвитком територіальної економічної системи. Функції управління у процесі забезпечення розвитку територіальної економічної системи. Планування як функція управління. Матричний підхід процесу формування організаційної структури управління територіальною економічною системою. Функція мотивації у стимулюванні суб'єктів господарювання до активізації розвитку бізнесу. Функція контролю. Правове забезпечення розвитку економічної системи. Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення розвитку територіальних економічних систем.

## **Тема 10. Методологія управління процесами конвергенції та інтеграції територіального економічного розвитку**

- 1. Підходи до оцінювання конвергенції територіальних економічних систем.**
- 2. Методика оцінювання рівня конвергенції/інтеграції в межах територіальних економічних систем.**
- 3. Алгоритм управління процесами розвитку територіальних систем.**

Формування концепції управління процесами конвергенції та інтеграції територіальними економічними системами. Процеси абсолютної та відносної  $\beta$ -конвергенції. Методологія управління процесами конвергенції та інтеграції територіальних економічних систем. Формування системи принципів управління процесами інтеграції та конвергенції сільських прикордонних територій. Система методів дослідження управління процесами інтеграції та конвергенції. Методологічні принципи управління процесами конвергенції та інтеграції в межах економічних систем. Основні підходи до оцінки конвергенційно-інтеграційних процесів: детермінований та стохастичний.

## **Тема 11. Інституційне забезпечення розвитку економічної системи.**

- 1. Трансформація інституцій регулювання процесів розвитку економічних систем.**
- 2. Нормативно-правове забезпечення розвитку економічної системи.**
- 3. Зasadничі принципи інституційного забезпечення розвитку економічної системи.**

Інституційні правила та норми поведінки, як визначальна складова управління процесами розвитку економічних територіальних систем. Формалізоване закріплення правил та норм поведінки інститутами управління територіальними економічними системами: інститути державної влади, інститути територіального управління, інститути територіальних громад, інститути ринкової економіки.

## 5. Тематика та плани семінарських занять

### Тема 1. Еволюція теорій розвитку економічних систем.

1. Історичний розвиток економічної системи.
2. Американський напрям розвитку економічної науки.
3. Європейський напрям розвитку економічної науки.

#### Перелік питань для дискусії:

1. Назвіть періоди розвитку економічних знань.
2. Як Ви розумієте те, що економічна наука формує науку про економічну поведінку суб'єктів господарювання.
3. Сутнісні особливості суб'єктивної економії.

#### Література:

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.
5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.
6. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.

### Тема 2. Основні складові економічної системи.

1. Продуктивні сили, як система економічних факторів.
2. Сутність економічної системи, цілі й структурні елементи.
3. Особливості формування механізму господарювання в системі економічних відносин.

#### Перелік питань для дискусії:

1. Економічні відносини, як сукупність соціально-економічних та організаційно-виробничих зв'язків між господарюючими суб'єктами
2. Забезпечення ефективного функціонування механізму господарювання в межах економічної системи.

#### Література:

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.
5. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.
6. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. К. „Знання”, 2000. 152 с.

### **Тема 3. Аксиоматична модель економічної системи.**

1. Повна аксиоматична модель економічної системи.
2. Періодична матриця (карта) виробничих систем.
3. Періодична матриця (карта) ринкових систем.

#### *Перелік питань для дискусії:*

1. Виробничі системи, як системи господарського порядку.
2. Від'ємний, нульовий і позитивний абсолютний ринковий потенціал.  
Від'ємний, нульовий і позитивний відносний ринковий потенціал.
3. Від'ємний, нульовий і позитивний абсолютний виробничий потенціал.
4. Від'ємний, нульовий і позитивний відносний виробничий потенціал.

#### *Література:*

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. №3. С. 26-35.
5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.

### **Тема 4. Методологічні основи управління процесами забезпечення розвитку економічних систем**

1. Етапи процесу управління розвитком територіальної економічної системи.
2. Формування цілі, як початковий етап розвитку територіальної системи.
3. Проблеми розвитку територіальних економічних систем.

#### *Перелік питань для дискусії:*

1. Мета управління розвитком економічних систем.
2. Цілі розвитку територіальної економічної системи.
3. Управління за результатами, як спосіб мислення та поведінки, орієнтованих на досягнення очікуваних результатів.

#### *Література:*

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.
5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.
6. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.
7. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. К. „Знання”, 2000. 152 с.

## **Тема 5. Управлінський інструментарій у забезпеченні розвитку економічної системи**

1. Функції управління у процесі забезпечення розвитку територіальної економічної системи.
2. Правове забезпечення розвитку економічної системи.
3. Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення розвитку територіальних економічних систем.

### Перелік питань для дискусії:

1. *Окреслення і реалізація принципів управління територіальними економічними системами.*
2. *Територіальне прогнозування, планування розвитку територій, фінансові та грошово-кредитні методи, як результативні методи управління розвитком територіальної економічної системи.*
3. *Матричний підхід процесу формування організаційної структури управління територіальною економічною системою.*

### Література:

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Бутко М. П. Ефективність використання нетрадиційних можливостей регіонального економічного простору в умовах поглиблення інтеграції: монографія. Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 344 с.
5. Вахович І. М., Ропотан І. В. Регіональна конвергенція фінансового забезпечення сталого розвитку України: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2014. 219 с.

## **Тема 6. Методологія управління процесами конвергенції та інтеграції територіального економічного розвитку**

1. Формування концепції управління процесами конвергенції та інтеграції територіальними економічними системами.
2. Процеси абсолютної та відносної  $\beta$  - конвергенції.
3. Основні підходи до оцінки конвергенційно-інтеграційних процесів: детермінований та стохастичний.

Перелік питань для дискусії:

1. *Формування системи принципів управління процесами інтеграції та конвергенції сільських прикордонних територій.*
2. *Система методів дослідження управління процесами інтеграції та конвергенції.*
3. *Методологічні принципи управління процесами конвергенції та інтеграції в межах економічних систем.*

Література:

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Бутко М. П. Ефективність використання нетрадиційних можливостей регіонального економічного простору в умовах поглиблення інтеграції: монографія. Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 344 с.
5. Вахович І. М., Ропотан І. В. Регіональна конвергенція фінансового забезпечення сталого розвитку України: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2014. 219 с.

## **6. Завдання для самостійної роботи**

Самостійна робота є невід’ємною частиною навчального процесу і основою пізнавальної діяльності студента. Метою методичних вказівок є конкретизація самостійної роботи студента для всебічного підвищення рівня знань, раціоналізації процесів підготовки, виконання і захисту самостійної роботи, єдності навчальної та науково-дослідної роботи.

Освоєння курсу відповідно до програми передбачає самостійне опрацювання студентом літературних джерел, вивчення теоретичних питань тем, виконання практичних завдань.

Навчальні завдання за кожною темою містять перелік питань, літературних джерел і практичних завдань.

Викладач курсу спрямовує і контролює самостійну роботу студента, встановлює час консультацій та термін виконання самостійної роботи за кожною темою курсу.

Змістом самостійної роботи студентів є вивчення теоретичних питань, підготовка до семінарських занять.

Контроль за самостійною роботою студентів здійснюється на практичних і семінарських заняттях у формі поточного контролю та перевірки якості виконання домашніх завдань.



**Перелік запитань і завдань, що виносяться на самостійне  
опрацювання студентами:**

№ n/n	Тематика модулів та зміст самостійної роботи	Кількість год. денна	Рекомендована література
1	2	3	4
1.	<p><b>Тема 1. Еволюція теорій розвитку економічних систем.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Історичний розвиток економічної системи.</li> <li>- Американський напрям розвитку економічної науки.</li> <li>- Європейський напрям розвитку економічної науки.</li> <li>- Назвіть періоди розвитку економічних знань.</li> <li>- Як Ви розумієте те, що економічна наука формує науку про економічну поведінку суб'єктів господарювання.</li> <li>- Сутнісні особливості суб'єктивної економії.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.</li> <li>4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.</li> <li>5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.</li> <li>6. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.</li> </ol>
2.	<p><b>Тема 2. Основні складові економічної системи.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Продуктивні сили, як система економічних факторів.</li> <li>- Сутність економічної системи, цілі й структурні елементи.</li> <li>- Особливості формування механізму господарювання в системі економічних відносин.</li> <li>- Економічні відносини, як сукупність соціально-економічних та організаційно-виробничих зв'язків між господарюючими суб'єктами</li> <li>- Забезпечення ефективного функціонування механізму господарювання в межах економічної системи.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.</li> <li>4. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.</li> </ol>

1	2	3	4
3.	<p><b>Тема 3. Аксиоматична модель економічної системи.</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Повна аксиоматична модель економічної системи.</li> <li>- Періодична матриця (карта) виробничих систем.</li> <li>- Періодична матриця (карта) ринкових систем.</li> <li>- Виробничі системи, як системи господарського порядку.</li> <li>- Від’ємний, нульовий і позитивний абсолютний ринковий потенціал. Від’ємний, нульовий і позитивний відносний ринковий потенціал.</li> <li>- Від’ємний, нульовий і позитивний абсолютний виробничий потенціал.</li> <li>- Від’ємний, нульовий і позитивний відносний виробничий потенціал.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної акадeмії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.</li> <li>4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.</li> <li>5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дiм. „Панорама”, 2003. 288 с.</li> </ol>
4.	<p><b>Тема 4. Методологічні основи управління процесами забезпечення розвитку економічних систем</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Етапи процесу управління розвитком територіальної економічної системи.</li> <li>- Формування цілі, як початковий етап розвитку територіальної системи.</li> <li>- Проблеми розвитку територіальних економічних систем.</li> <li>- Мета управління розвитком економічних систем.</li> <li>- Цілі розвитку територіальної економічної системи.</li> <li>- Управління за результатами, як спосiб мислення та поведінки, орієнтованих на досягнення очікуваних результатів.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної акадeмії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.</li> <li>4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.</li> <li>5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дiм. „Панорама”, 2003. 288 с.</li> <li>6. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.</li> <li>7. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. К. „Знання”, 2000. 152 с.</li> </ol>

1	2	3	4
5.	<p><b>Тема 5. Управлінський інструментарій у забезпеченні розвитку економічної системи</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Функції управління у процесі забезпечення розвитку територіальної економічної системи.</li> <li>- Правове забезпечення розвитку економічної системи.</li> <li>- Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення розвитку територіальних економічних систем.</li> <li>- Планування як функція управління. Функція мотивації у стимулюванні суб'єктів господарювання до активізації розвитку бізнесу. Функція контролю.</li> <li>- Окреслення і реалізація принципів управління територіальними економічними системами.</li> <li>- Територіальне прогнозування, планування розвитку територій.</li> <li>- Матричний підхід процесу формування організаційної структури управління територіальною економічною системою.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.</li> <li>4. Бутко М. П. Ефективність використання нетрадиційних можливостей регіонального економічного простору в умовах поглиблення інтеграції : монографія. Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 344 с.</li> <li>5. Вахович І. М., Ропотан І. В. Регіональна конвергенція фінансового забезпечення сталого розвитку України: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2014. 219 с.</li> </ol>
6.	<p><b>Тема 6. Методологія управління процесами конвергенції та інтеграції територіального економічного розвитку</b></p> <ul style="list-style-type: none"> <li>- Формування концепції управління процесами конвергенції та інтеграції територіальними економічними системами.</li> <li>- Процеси абсолютної та відносної <math>\beta</math> - конвергенції.</li> <li>- Основні підходи до оцінки конвергенційно-інтеграційних процесів: детермінований та стохастичний.</li> <li>- Формування системи принципів управління процесами інтеграції та конвергенції сільських прикордонних територій.</li> <li>- Система методів дослідження управління процесами інтеграції та конвергенції.</li> <li>- Методологічні принципи управління процесами конвергенції та інтеграції в межах економічних систем.</li> </ul>	<b>12</b>	<ol style="list-style-type: none"> <li>1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.</li> <li>2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.</li> <li>3. Бутко М. П. Ефективність використання нетрадиційних можливостей регіонального економічного простору в умовах поглиблення інтеграції : монографія. Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 344 с.</li> <li>4. Вахович І. М., Ропотан І. В. Регіональна конвергенція фінансового забезпечення сталого розвитку України: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2014. 219 с.</li> </ol>
	<b>Всього годин:</b>	<b>72</b>	

## **7. Зразки тестових завдань для проведення модульного контролю.**

### **1. Обґрунтуйте визначення поняття "економіка", це:**

- а) господарство країни (регіону, світу), що включає галузі матеріального виробництва і невиробничої сфери;
- б) історично сформована сукупність економічних (виробничих) відносин, економічний базис суспільства;
- в) наукова дисципліна, яка займається вивченням суб'єктів і галузей господарства країни або окремих її регіонів, а також сутності й розвитку економічних відносин;
- г) усі варіанти відповідей правильні.

### **2. Економічні відносини, це:**

- а) відносини, що виникають між людьми та окремими соціальними групами в суспільстві у процесі виробництва, розподілу, обміну і споживання вироблених матеріальних благ;
- б) відносини між суб'єктами господарювання щодо привласнення умов та результатів виробництва, матеріальних і духовних благ;
- в) відносини між двома або більше організаціями, кожна з яких при цьому зберігає свою незалежність і самостійність;
- г) усі варіанти відповідей правильні.

### **3. Об'єктивні закони розвитку суспільства, що відображають відносини в процесі виробництва, розподілу і споживання матеріальних благ, це:**

- а) правові закони;
- б) економічні закони;
- в) суспільні закони розвитку;
- г) юридичні закони.

### **4. Економічна система, це:**

- а) сукупність усіх видів економічної діяльності людей у процесі їх взаємодії під час виробництва, розподілу, обміну та споживання матеріальних благ, а також регулювання такої діяльності відповідно до мети суспільства;
- б) сукупність соціальних явищ і процесів, що перебувають у відносинах і зв'язках між собою і створюють деякий цілісний соціальний об'єкт;
- в) складна багаторівнева ієрархічна система, що перетворює вихідні напівфабрикати сировини або матеріалів у кінцевий продукт, що відповідає суспільному замовленню;
- г) сукупність організаційних і технічних засобів для збереження та обробки інформації з метою забезпечення інформаційних потреб користувачів.

### **5. Латентна економіка**

- а) бізнес, який уникає сплати податків і державного регулювання;
- б) різновид тіншової економіки, що має яскраво виражений криміногенний характер;
- в) механізм здійснення контактів між виробниками і споживачами товарів;
- г) усі варіанти відповідей правильні.

### **6. Ринок являє собою:**

- а) механізм здійснення контактів між виробниками і споживачами товарів
- б) сукупність економічних відносин у сфері обміну, за допомогою яких здійснюється реалізація товарів
- в) своєрідний інструмент узгодження інтересів виробництва і споживання;
- г) усі варіанти відповідей правильні.

### **7. Згідно з теорією менеджменту стратегія – це:**

- а) детальний, всебічний комплексний план, спрямований на втілення місії організації;
- б) чітко визначена мета існування організації, обумовлена самою її сутністю;
- в) побудова соціально-орієнтованої ринкової економіки;
- г) визначення цілей і засобів, форм і способів діяльності, які найбільше відповідають конкретним обставинам на даний момент;
- д) усі відповіді помилкові.

### **8. Індикативне макроекономічне планування властиве:**

- а) ринковій економіці;
- б) змішаній економіці;
- в) перехідній економіці;
- г) командній економіці;
- д) монополізованій економіці.

### **9. Можливість регіональної системи функціонувати в автономному режимі на основі комплексного використання наявних ресурсів та єдиної функції управління цим розвитком – це:**

- а) суть принципу загальності;
- б) суть принципу цілеспрямованості;
- в) суть принципу цілісності;
- г) суть принципу самоорганізації.

**10. Що характеризує територіальна структура економіки?**

- а) зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що змінюється під впливом чинників;
- б) зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що їх змінює центральна влада;
- в) зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що не змінюється під впливом чинників;
- г) зв'язки між складовими елементами обмеженої території, що їх змінює регіональна влада.

**11. Що характеризують парні тенденції одного і того самого явища, виявлені в процесі просторового аналізу?**

- а) розмежування економічних районів;
- б) районування;
- в) районоутворення;
- г) усі відповіді правильні.

**12. Обґрунтуйте поняття економічного районування.**

- а) об'єктивний процес формування економіки окремої території;
- б) суб'єктивний поділ країни на окремі райони;
- в) обґрунтований поділ країни на економічні райони;
- г) усі відповіді правильні.

**13. До головних завдань регіональної політики належить:**

- а) забезпечення комплексного і збалансованого соціально-економічного розвитку регіонів;
- б) істотне оздоровлення екологічної обстановки та створення сприятливих умов для життєдіяльності населення
- в) здійснення прогресивної структурної перебудови економіки регіонів;
- г) всі відповіді вірні.

**14. Об'єктами державної регіональної політики не є:**

- а) соціальна інфраструктура;
- б) природне середовище;
- в) органи державної виконавчої влади;
- г) населення і трудові ресурси.

**15. Конкурентні переваги будь-якої країни перед іншими країнами світу зумовлені:**

- а) вигідним економіко-географічним положенням;
- б) кваліфікованими кадрами;
- в) розвинутою науково-дослідною базою;
- г) достатнім природно-ресурсним потенціалом;
- д) специфічними агрокліматичними умовами;
- е) всі варіанти відповідей правильні.

**16. До об'єктивних можливостей інтеграції України у світове господарство відносять:**

- а) значний економічний, трудовий і природно-ресурсний потенціал;
- б) вигідне економіко-географічне і стратегічне положення;
- в) природні, історичні, техніко-економічні, соціально-економічні, організаційно-економічні основи;
- г) всі варіанти відповідей правильні.

**17. Обґрунтуйте завдання регіональної економіки, як економічної системи:**

- а) забезпечення економічної рівноваги в регіоні і стабільності;
- б) забезпечення збалансованості економічної системи і її зростання;
- в) забезпечення стабільності економічної системи і добробуту людей;
- г) забезпечення зростання виробництва і робочих місць.

**8. Перелік питань для підготовки до заліку.**

4. Предмет і метод курсу „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.
5. Сутність трактування економічних систем.
6. Завдання дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.
7. Методологія, методика і метод (наукові прийоми) застосовувані у процесі вивчення дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.
8. Сутність поняття „система”, „економічна система”, „територіально-просторова система”.
9. Наукові підходи до трактування поняття „економічна система”.
10. Завдання дисципліни „Сучасні теорії розвитку економічних систем”.
11. Теоретичне відображення історичного розвитку системи.
12. Періодична матриця економічних систем.
13. Практична економія, як синтез американської і європейської економічної науки.
14. Еволюційні підходи до вивчення теорій розвитку економічних систем.
15. Економічна наука, як наука про раціональну трансформацію ресурсів у продукти чи раціональний розподіл ресурсів у суспільстві.
16. Економічна наука як наука про економічну поведінку суб'єктів господарювання.
17. Американський напрям у розвитку економічної науки.
18. Європейський напрям економічної науки.
19. Суб'єктивна економія, як європейський науковий напрям у вивченні економічних систем.
20. Економічна структура продуктивних сил суспільства.
21. Система економічних відносин.
22. Механізм господарювання, як вагома складова у забезпеченні функціонування і розвитку ланок економічної системи.
23. Системна аксіоматична модель економічної системи.
24. Неповна аксіоматична модель економічної системи.

25. Повна й умовно повна аксіоматична модель економічної системи.
26. Періодична матриця (карта) виробничих систем.
27. Виробничі системи, як системи господарського порядку.
28. Абсолютний виробничий потенціал.
29. Від'ємний абсолютний виробничий потенціал.
30. Нульовий абсолютний виробничий потенціал.
31. Позитивний абсолютний виробничий потенціал.
32. Від'ємний відносний виробничий потенціал.
33. Нульовий відносний виробничий потенціал.
34. Позитивний відносний виробничий потенціал.
35. Періодична матриця (карта) ринкових систем.
36. Ринковий потенціал.
37. Від'ємний абсолютний ринковий потенціал.
38. Нульовий абсолютний ринковий потенціал.
39. Позитивний абсолютний ринковий потенціал.
40. Від'ємний відносний ринковий потенціал.
41. Нульовий відносний ринковий потенціал.
42. Позитивний відносний ринковий потенціал.
43. Теорія конвергенції в економічних явищах і процесах
44. Категоріальний апарат конвергенції.
45. Методологія дослідження теорій конвергентного розвитку.
46. Особливості територіальної конвергенції.
47. Типи конвергенції та територіального розвитку.
48. Визначальні ознаки конвергентивних процесів розвитку території.
49. Дослідження теорій і концепцій конвергенції задля виявлення ознак дезінтеграції та можливих причин її виникнення.
50. Обґрунтування необхідності розроблення концепції розвитку економічної система.
51. Природні, суспільні та фізичні властивості території.
52. Економічна, соціальна та екологічна складові розвитку територіальної системи.
53. Сутнісні особливості теорій дивергенції.
54. Дивергентні процеси територіального розвитку.
55. Роль і місце держави у в забезпеченні розвитку економічних систем.
56. Причини нездатності територіальних органів управління інтегруватись у єдиний економічний простір країни.
57. Наукові підходи до трактування дивергенційних процесів.
58. Сутнісні особливості поняття „дивергенція”.
59. Кумулятивні теорії.
60. Теорії територіального розвитку.
61. Теорія кумулятивної причинності Г. Мюрдаля.
62. Територіальна дивергенція.
63. Еволюція розвитку процесів інтеграції економічних систем.
64. Методологія дослідження теорій інтеграції.



65. Типологія інтеграційних утворень територіальних систем.
66. Забезпечення процесу інтеграції економічних систем.
67. Тенденції та закономірності економічної взаємодії суб'єктів інтеграційних процесів у межах територіальних економічних систем.
68. Розвиток інтеграційних процесів у територіальних системах.
69. Концепція випереджаючого економічного розвитку.
70. Класифікація інтеграційних утворень.
71. Види інтеграційних утворень.
72. Рівні інтеграційних утворень.
73. Взаємодія різних інститутів управління на національному рівні як інтеграційний елемент територіальних систем.
74. Типологія інтеграційних утворень територіальних систем за рівнем інтеграції.
75. Основні засадничі принципи участі територій в інтеграційних процесах.
76. Процеси міжнародної та міжтериторіальної інтеграції як ознаки типології інтеграційних процесів.
77. Управління розвитком територіальних економічних систем.
78. Класифікація видових проявів розвитку територіальної економічної системи.
79. Алгоритм процесу управління розвитком територіальної економічної системи.
80. Управління за результатами.
81. Мета управління розвитком економічних систем.
82. Цілі розвитку територіальної економічної системи.
83. Етапи процесу управління розвитком територіальної економічної системи.
84. Роль програмно-цільового підходу у процесі управління розвитком економічних систем.
85. Місце нормативно-ціннісного підходу процесу управління.
86. Формування цілі, як початковий етап розвитку територіальної системи.
87. Мета, як фактична конкретизація ціннісних правил та норм.
88. Проблеми розвитку територіальних економічних систем.
89. Управління за результатами, як спосіб мислення та поведінки, орієнтованих на досягнення очікуваних результатів.
90. Принципи управління.
91. Методи управління розвитком територіальної економічної системи.
92. Функціональність управління розвитком економічної системи.
93. Інформаційне та організаційно-економічне забезпечення розвитку економічних систем.
94. Підходи до оцінювання конвергенції територіальних економічних систем.
95. Методика оцінювання рівня конвергенції/інтеграції в межах територіальних економічних систем.
96. Алгоритм управління процесами розвитку територіальних систем.
97. Зasadничі принципи інституційного забезпечення розвитку економічної системи.

## 9. Критерії оцінювання знань та підсумкового контролю.

Відповідно до визначених критеріїв виконання завдання контрольної роботи оцінюють за традиційною вітчизняною чотирьохбальною системою та за шкалою ECTS - 100-бальною системою.

Загальна сума балів з тестової частини ККР (при наявності 100% вірних відповідей) повинна складати 100 балів (вірна відповідь за кожне тестове завдання оцінюється 5 балами). Оцінювання здійснюється відповідно до наказу Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України від 29.03.2012 р. № 384 (табл. 1). Критерії оцінювання знань та вмінь студента за результатами вивчення навчальної дисципліни:

- 88-100 балів – за глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміння аналізувати явища, які вивчаються, у їхньому взаємозв'язку і розвитку, чітко і лаконічно; логічно і послідовно відповідати на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- 80-87 балів – за ґрунтовні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язування практичних задач;
- 71-79 балів – за міцні знання навчального матеріалу, включаючи розрахунки; аргументовані відповіді на поставлені запитання, які, однак, містять певні (несуттєві) неточності; вміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- 61-70 балів – за посередні знання навчального матеріалу, мало аргументовані відповіді, слабе застосування теоретичних положень під час розв'язання практичних задач;
- 26-49 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння застосовувати теоретичні положення під час розв'язання практичних задач;
- 00-25 балів – за незнання значної частини навчального матеріалу, істотні помилки у відповідях на запитання, невміння орієнтуватися під час розв'язання практичних задач, незнання основних фундаментальних положень.

**Таблиця 1. Шкала оцінювання навчальної діяльності студента**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою, для:	
		екзамену, курсового проекту (роботи), практики	заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

## 10. Рекомендована література до вивчення курсу "Сучасні теорії розвитку економічних систем"

### Основна література:

1. Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної академії, 2006. 484 с.
2. Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
3. Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
4. Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.
5. Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.
6. Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59.
7. Філіпенко А. С. Економічний розвиток сучасної цивілізації. К. „Знання”, 2000. 152 с.
8. Бутко М. П. Ефективність використання нетрадиційних можливостей регіонального економічного простору в умовах поглиблення інтеграції: монографія. Ніжин : ТОВ „Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2013. 344 с.

9. Вахович І. М., Ропотан І. В. Регіональна конвергенція фінансового забезпечення сталого розвитку України: монографія. Луцьк: Волиньполіграф, 2014. 219 с.

**Додаткова література:**

10. Гаврилко П. П. Комплексний розвиток та конкурентоспроможність регіонів // Ефективна економіка. 2012. № 4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/>
11. Гальчинський А. С. Конвергентний ринок – методологія перспективи // Економіка України. 2014. №1 (626). С. 8.
12. Кузьмин В. М. Засади і принципи інтеграційного управління територіальною громадою (теоретичний аспект) // Регіональна економіка. 2012. № 1. С.47-53.
13. Мескон М. Х., Альберт М., Хедоури Ф. Основы менеджмента / пер. с англ. М. : Дело, 1992. 702 с.
14. Мильнер Б. З. Управление знаниями: эволюция и революция в организации. М. : Инфра-М, 2003. С. 251–258.
15. Шаров О. М. Вихід з кризи: уроки „плану Маршалла” та перспективи для України // Економіка України. 2014. № 12 (637). С.20-28.
16. Шершньова З. Є. Стратегічне управління: підруч. 2-ге вид., перероб. і доп. К.: КНЕУ, 2004. 699 с.
17. Шніцер М. Порівняння економічних систем/ [пер. з англ.] К.: Основи, 1997. 519 с.
18. Шубравська О. В., Прокопенко К. О. Інтеграційні перспективи України: переваги і ризики для аграрного сектору // Економіка України. 2014. №1(626). С.63-73.

**Сучасні теорії розвитку економічних систем:** навчально-методичний комплекс з навчальної дисципліни для аспірантів першого курсу, спеціальності 051 „Економіка”, освітнього ступеня: доктор філософії / уклад.: Л.М. Газуда. Ужгород: Ужгородський національний університет, 2018. 29 с. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/handle/lib/20239>

Сформовано на основі Галузевого Стандарту Вищої Освіти затвердженого Міністерством освіти і науки України від 7 червня 2006 р., а також:

- Економічні системи: монографія. Т. 1 / за ред. д.е.н., проф. Г. І. Башнянина. Львів: Видавництво Львівської комерційної акадeмії, 2006. 484 с.
- Башнянин Г. І. та ін. Економічна теорія: концепція підготовки студентів з економічної теорії в економічному вузі. К.: ІСДО, 1995. 87 с.
- Башнянин Г. І., Копич І. М., Шевчик Б. М. Економічні системи: проблеми структуризації і типологізації. Львів: Коопосвіта, 1996. 220 с.
- Заблоцький Б. Ф. Економічна самодостатність регіону // Регіональна економіка. 2001. № 3. С. 26-35.
- Лиско Л. Р. Економічні системи: людський вимір. Львів: Вид. дім. „Панорама”, 2003. 288 с.
- Мочерний С. Синергетичний підхід в економічному дослідженні // Економіка України. 1997. № 2. С. 59. та інші.